

Literaturanmeldelser.

Daniel Bruun: Erik den røde og Nordbo Kolonierne i Grønland. Gyldendal. København, 1915.

Her har vi for første Gang faaet en Oversigt over de gamle, grønlandske Koloniers Historie, som man hidtil har savnet, og det en ganske fortrinlig Oversigt, saa man næppe kan ønske sig den bedre. Der er heller ingen, der har saa gode Forudsætninger til at udføre et saadant Arbejde som Kapt. Daniel Bruun, der i mange Aar har været beskæftiget med Udgravninger og kulturhistoriske Studier baade paa Grønland og i Island, og af Selvsyn kender alle de Egne, som er Skuepladsen for de Begivenheder, der skildres. Bogen er ligesom Forf.s andre Skrifter affattet i en livlig og læselig Form og har en Mængde udmærkede Illustrationer, som giver Læseren et anskueligt Billede baade af de arktiske Egne, som danner Baggrunden for Begivenhederne, og af de gamle Nordboers Kulturforhold. Indholdet og Fremstillingen er ikke blot paalidelig og udtømmende i videnskabelig Henseende, men ogsaa højst underholdende for dem, som vil sætte sig ind i de gamle Tidens Sæder og Skikke. Hvad Erik den Røde og andre lignende Personligheder kunde udrette med smaa Midler, og hvad de kunde udholde af Strabadser, er forbavsende, men de gamle Historiekrivere fortæller om disse eventyrlige Rejser ganske jævnt som noget dagligdags, og i de Tider, da ingen nogensinde var sikker paa sit Liv, gjorde man ikke mange Ophævelser for Smaating. Bogen bringer udførlige Uddrag af alle de islandske Sagaer, der handler om Grønland og Vinlandsrejserne, og i disse skildres flere eventyrlige Bedrifter tillands og tilsøs ofte med spændende og dramatiske Optrin. Efter spredte Notitser i forskellige Annaler, og andre Skrifter, samt efter grønlandske Sagn, giver Forf. de Oplysninger, som haves om Koloniernes senere Skæbne og Undergang, saa han har samlet alt, hvad man ved om disse gamle Koloniers Historie til en Helhed. Bogen giver et

udmærket Indblik i Fortidens Tankesæt og Leve- maade, man gør Bekendtskab med Kirkeforhold og Regeringsform i Grønland, lærer Tidens Overtro at kende o. s. v. Udførlig beskriver Forf. de gamle Kolonisters Gaarde, deres daglige ensformige Liv, deres Kvægavl, Fiskeri o. s. v. Til Slutning findes en Oversigt over det gamle Grønlands Topografi, samt en Literaturfortegnelse over de betydeligste Skrifter, der angaar de gamle islandske Kolonier paa Grønland. Alt i Alt er »Erik den Røde« en udmærket Bog, ypperlig udstyret med Billeder og Kort. Det var meget ønskeligt, at Bogen ogsaa snart maatte udkomme paa et af Verdenssprogene, thi Udlandet kender meget lidt til disse Oldidsminder, selv forskellige geografiske Fagmænd er ret uvidende paa dette Omraade, men her kunde de faa en belærende og underholdende Ledetraad, som samtidig giver Videnskabens nyeste Resultater.

Th. Thoroddsen.

O. C. Molbech: Kampen om Prærien. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag 1915.

Forfatteren af dette Værk har uden Tvivl afhjulpet et Savn i den danske Literatur, og mange vil være ham taknemlig derfor. For det første er Bogen tilgængelig for alle danske Læsere, og for det andet indeholder den saa mange autentiske Oplysninger om den amerikanske Kolonisationshistorie, at man i det Store og Hele her vil finde de Data samlede, man ellers maa oplede i mange forskellige Værker.

Den egentlige amerikanske Historie er jo ikke af gammel Dato; det er noget af det, der slaar en Evropæer straks, naar han gennemrejser den store Republiks forskellige Stater. Paa lange Rejser i Evropa er han vant til nu og da at fæste Øjet paa Genstande, der drager fjærne menneskehistoriske Tider op i Erindringen. Anderledes i De forenede Stater. Her faar man saa godt som overalt Ind-

trykket af at være landet paa en nylig bebygget Planet. Jordens Historie staar tydeligere skrevet i Naturen end paa de fleste Steder af Jordkloden og hører til de interessanteste, men Menneskenes Historie er det fattigt med udover de Produkter i Form af Klippebyer, Hulebyer, Køkkenmøddinger og Grave etc., som Indianerne har efterladt. Arkæologer og Naturvidenskabsmænd maa af disse Efterladenskaber sammensætte den Historie for U. S. A., der rækker til Colombus, den Indianerne har undladt at nedskrive, mens Evropa byggede sin Kultur op.

Spaniere, Hollændere og Franskmænd lagde Grunden til De forenede Staters Historie, saaledes, at hvad man kalder den egentlige amerikanske Historie, der er knyttet til Kolonisationen, kun rækker over c. 1 Aarhundrede. Det er dette Aarhundrede, Forfatteren af ovennævnte Værk behandler paa en indgaaende og grundig Maade. Det er et mørkt Punkt i U. S.'s Historie, da det jo drejer sig om Indianernes delvise Udryddelse og Indtagelsen af deres Land til Fordel for de Hvide, der strømmer ind over Landet i store Skarer. Dog er det jo ikke saaledes at forstaa, at de indvandrede Kolonister og Regeringen gik ud paa en systematisk Udryddelse af Indianerne, tværtimod i mange af de uhyggelige Indianer-Massakrer er det ikke muligt at afgøre, paa hvem Ansvaret skal lægges.

Men herom vil vi henvise til Værket, der deler Sol og Vind lige imellem Parterne.

Foruden mange Kampscener, der paa en malende Maade oprulles for os, giver Forfatteren interessante Beskrivelser af Prærien og det intensive Indianerliv, der levedes her under en desværre snart uddød Kultur. Man følger i længere Kapitler Kolonisternes endeløse Tog over de ofte vandløse Egne ad Karavaneruterne fra Øst til det fjerne Vesten, hører om deres Lidelser og Savn og den Elendighed, de Udvandrede maatte døje, inden det for kun en Del af dem lykkedes at opnaa et Fristed, om deres Forhold til Indianerne, der ofte mod Regeringens Vilje vanskeliggøres ved de store Afstande fra Regeringssædet til Pladserne rundt om i det mægtige Areal, U. S. efterhaanden ved Kolonisterne faar draget ind under sig.

Forfatteren giver os tillige meget interessante og fængslende Billeder af det en Gang saa rige Dyreliv i disse jomfruelige Egne, af mærkelige Jordoverfladefænomener, som til Eks. Badland,

som U. S. er saa rig paa, og som Folk i Almindelighed kender saa uendelig lidt til.

Endelig beskrives den sidste Kamp og Indianerne i Nutiden, og man maa med Forfatteren, Amerikanerne og Indianerne haabe, at de sidste ikke er et dødsdømt Folk. Den saakaldte europæiske Civilisation har nok af sorte Pletter paa sig. Det vil være at haabe, at den i Fremtiden kan taale andre Kulturer ved Siden af sig, Kulturer, der maaske, naar alt opgøres, kun i Henseende til Magtmidler og hensynsløs Anvendelse af dem, staar under Evropæismen.

Ole Olufsen.

Crater Lake National Park. Sequoia and General Grant National Parks. Season 1915.

I de sidste Aar modtager vi til Biblioteket de smaa, men meget oplysende Pjecer, der af det amerikanske Indenrigsministerium udgives om Republikens Nationalparker. Vi har tidligere her i Tidsskriftet gjort opmærksom paa dem og skal gøre det paany. Disse Nationalparker, der jo ikke er Parker i den Forstand, vi ikke alene i Danmark, men i hele Evropa tager Ordet; det er saa at sige hele Landsdele, der reserveres for the benefit and enjoyment of the people, som Amerikanernes Devise lyder. Alle Parkerne er oprettet paa Basis af eksisterende mærkelige Naturobjekter, der skal bevares for Efterverdenen. De er unddraget Kolonisationen og privat Eksploitering og administreres og kontrolleres af Indenrigsministeriet.

Da just mange af de mærkeligste og skønneste Naturminder i Verden findes i United States, bør man være Amerikanerne særdeles taknemlig for, at de saaledes bevarer deres Naturskatte, der foruden at være til Glæde for Turisterne tillige danner uvurderlige Naturmuseer til Brug i Videnskabens Tjeneste.

Den førstnævnte Pjece omhandler den vidunderlig skønne og mærkelige Alpese Crater Lake (Krater Søen) i Cascade-Bjærgene i det sydlige Oregon og er forsynet med Kort over Parken, der har et Areal af ikke mindre end 159,360 □ Miles. Foruden af Søen gives en Beskrivelse af, hvad der er seværdigt i Parken, samt hvorledes man kan besøge den. Beskrivelse af denne Park findes desuden i Geografisk Tidsskrift, 22. Bd., H. II og III og 23. Bd., H. III.